

SUUNIS

KLIINILISTE ÕDEDE MENTORITE PÄDEVUSE ARENDAMISEKS MENTORLUSE VALLAS

Antud Euroopa Liidu (EL) suunise eesmärgiks on tõhustada kliiniliste õdede mentorite pädevuse arengut mentorluse vallas, mis võib parendada tervishoiusüsteemi vastupidavust EL-i riikides. Suunis põhineb kriitiliselt hinnatud uuringute andmetel ja see on välja töötatud aastatel 2018-2021 Erasmus+ projekti „Kvaliteetne mentorlus pädevate õendusüliõpilaste arendamiseks“ (QualMent) raames rahvusvahelise ekspertmeeskonna juhtimisel, kellel on ulatuslikud teadmised ja kogemused mentorluse vallas.

Antud dokumendi on valmis kirjutanud ja koostanud järgmised autorid:

Ashlee Oikarainen¹, dr Kristina Mikkonen¹, Erika Juskauskienė², dr Maria Kääriäinen¹, Veera Kaarlela¹, dr M. Flores Vizcaya-Moreno³, dr Rosa M Pérez-Cañaveras³, dr Paul de Raeve⁴, dr Boris Miha Kaučič⁵, dr Bojana Filej⁵, dr Olga Riklikienė²

Dokumendi on läbi vaadanud Belgia, Soome, Leedu, Sloveenia ja Hispaania ekspertpaneelid.

¹Oulu ülikooli õendusteaduse ja tervisekorralduse uurimisüksus, Soome; ²Leedu terviseteaduste ülikool, Leedu; ³Alicante ülikooli terviseteaduskond, Hispaania; ⁴Euroopa Õdede Liitude Föderatsioon, Belgia; ⁵Celje õenduskolledž, Sloveenia

Antud suunise väljatöötamist on rahastatud Euroopa Komisjoni poolt. Käesolevas dokumendis sisalduv teave on esitatud autorite poolt ja ei pruugi tingimata kujutada Euroopa Komisjoni otsuseid ega väljaõeldud poliitikat.

Käesolev dokument on saadaval projekti QualMent veebisaidil: <https://www.qualment.eu/>

SUUNISE KOKKUVÕTE

Taustateave: märkimisväärne osa õendusharidusest toimub kliinilistes õpikeskkondades. Kliiniliste õdede mentorid mängivad olulist rolli õendusüliõpilaste erialase pädevuse arengu toetamises. Mentorluse põhipädevused omandanud mentorid suudavad paremini toetada õendusüliõpilasi Euroopa Liidu direktiivi 55 artiklis 31 määratletud kaheksa pädevusvaldkonna omandamisel.

Eesmärk: anda soovitusi kliiniliste õdede mentorite pädevuse arendamiseks õendusüliõpilaste mentorluse vallas kliinilises praktikas.

Eesmärgid: 1) edendada ja toetada tõhusaid mentorluse tavasid; 2) tõhustada mentorite pädevuse arengut ja 3) parendada õendusharidust rahvusvahelisel tasemel õendusüliõpilaste kõrgekvaliteetsete mentorluse ja kliiniliste õpikeskkondade abil.

Sihtrühmad: kliiniliste õdede mentorid, õdede koolitajad ja haridusasutused, õdede juhid

kõigil tasanditel, muud tervishoiuspetsialistid, bakalaureuse- ja magistriõppe õendusüliõpilased, riiklikud õdede liidud, õendusabi reguleerivad organid, poliitikud ja poliitikakujundajad.

Soovitused: riigid kogu maailmas otsivad jätkuvalt lahendusi jätkusuutliku õendustööjõu säilitamisega seotud probleemide lahendamiseks. Kõrgekvaliteetsete kliiniliste õpikeskkondade tagamine ja mentorite pädevuse arengu toetamine õendusüliõpilaste mentorluse vallas on jätkuvalt olulised strateegiad pädevate õendusüliõpilaste värbamise, hoidmise ja kraadi omandamise hõlbustamisel. Kvaliteetse mentorluse arendamine peaks olema liikmesriikide poliitilise tegevuskava prioriteet koos nõudega, et kliinilised mentorid kõigis tervishoiuasutustes osaleksid struktureeritud mentorlusõppes.

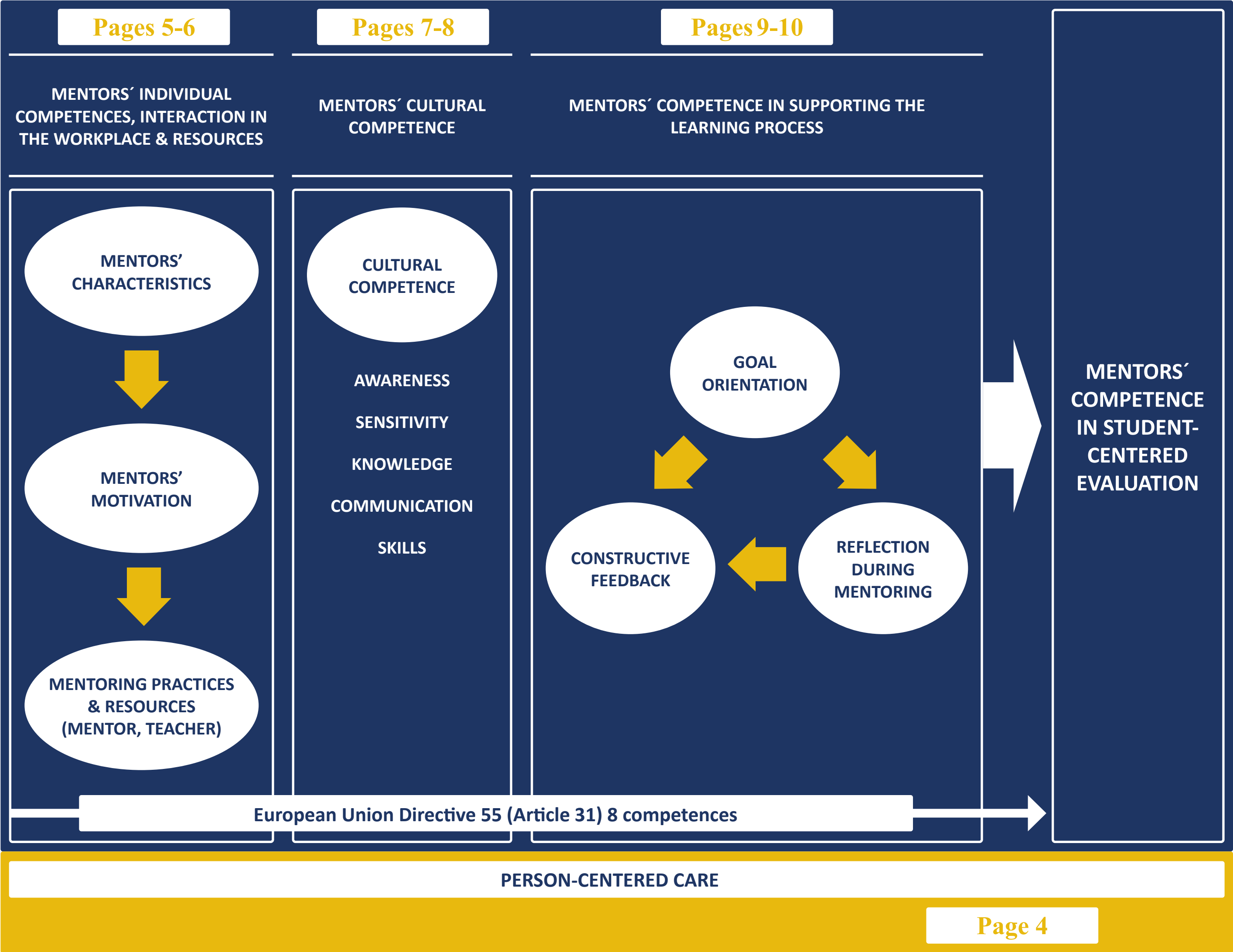
1 Pädevus mentorluse vallas

Käesolev suunis on loodud selleks, et toetada Teid kliinilise õdede mentorina, ja see kirjeldab Teie kohustusi ja võimalusi õendusüliõpilaste õppimise toetamisel. Kliiniliste õdede mentorite rolli ja kvaliteetse mentorluse teostamise olulisust ei saa üle tähtsustada. Kõrgekvaliteetsed kliinilised õpikeskkonnad on tuleviku jätkusuutliku õendustööjõu ettevalmistamisel üliolulised. Just nendes keskkondades rakendavad üliõpilased oma teadmisi, õpivad võtmeoskusi ja omandavad vajalikku pädevust õenduse praktiseerimiseks.

Kliiniliste mentorite tõenduspõhises pädevusmudelis (Mikkonen et al., 2019) on välja toodud mentori pädevuse põhikomponendid. Kliiniliste õdede mentorid on üliõpilastele eeskujuks, ja neil on võimalus sisendada professionaalseid väärtusi ja terviklikkust kliinilises keskkonnas. Nad toetavad üliõpilasi turvalise ja inimesekeskse õendusabi osutamisel, mis on kooskõlas EL-i direktiivi 2013/55/EL artikliga 31 (lehekülg 4).

Pädevus mentorluse vallas koosneb 1) mentorite individuaalsetest pädevustest, 2) kultuurilisest pädevusest mentorluses ja 3) pädevusest toetada üliõpilaste õppeprotsessi (lk 5-10). Soovitusi mentorluseks kliinilistes õpikeskkondades leidub käesoleva dokumendi leheküljel 10-11.

Kliinilise õdede mentori tõenduspõhine pädevusmudel

2 Mentorluse alus

Mentoritel on kogemusi nii kliinilises valdkonnas, kus nad tegutsevad, kui ka oma pedagoogilises lähenemisviisis õendusüliõpilaste õppimise toetamisel. Mentorid ei ole ainult kliinilised eksperdid, vaid on üliõpilastele eeskujuks ja aitavad neil areneda spetsialistideks, kes on pädevad pakkuma kõrgekvaliteetset, turvalist ja inimesekeskset õendusabi.

2.1 Kõrgekvaliteetne ja tõenduspõhine mentorlus

Mentorid vastutavad selle eest, et üliõpilaste mentorlus jääks tõenduspõhiseks. Allpool on määratletud tõenduspõhise mentorluse elemendid.

What is needed to ensure that mentoring is of high-quality and evidence-based?

Kvaliteetse mentorluse teostamine eeldab selliste praktikate väljatöötamist, mis vastavad paremini õendusüliõpilaste vajadustele ja edendavad nende kui õdede professionaalset identiteeti. Neljas Kesk-

ja Ida-Euroopas paiknevas EL-i liikmesriigis läbiviidud uuringust on selgunud, et õendusüliõpilased olid oma kliinilise praktika kogemustega väga rahul ja enamik õpilasi leidis, et nende mentor oli oluliseks professionaalseks eeskujuks (Antohe jt, 2015). Soovituseks oli jätkata õendustöötajatele pakutavaid erialaseid arenguprogramme põhi- ja edasijõudnute tasemel mentorluse vallas.

2.2 Isikukeskne õendusabi

Mentorid toetavad üliõpilaste professionaalset kasvu vastutustundlikeks spetsialistideks, kes integreerivad isikukeskse õendusabi lähenemist õenduspraktikasse. See lähenemine on üliõpilaste kliinilise õppeprotsessi keskpunktiks. On oluline, et mentorid oleksid pädevad suunama üliõpilasi teadlikult omaks võtma üksikisikute, pere ja kogukondade vaatenurki kliiniliste arutlus- ja otsustusprotsesside puhul.

2.3 Euroopa Õdede Liitude Föderatsiooni pädevusraamistik

Kliinilised mentorid peavad toetama üliõpilasi sellisel moel, et nad omandaksid direktiivi 2013/55/EL artiklis 31 määratletud kaheksa pädevusvaldkonda, mis hõlmavad järgmist: **(lisateabe saamiseks klõpsake siin)**

- diagnoosida iseseisvalt, milline õendusabi on vajalik, kasutades praeguseid teoreetilisi ja kliinilisi teadmisi ning plaanida, korraldada ja rakendada õendusabi patsientide ravimisel;
- teha tõhusat koostööd teiste tervishoiusektori osapooltega, sealhulgas osaleda tervishoiutöötajate praktilisel koolitusel;
- omandatud teadmiste ja oskuste põhjal võimestada üksikisikuid, peresid ja rühmasid, et nad saaksid rakendada tervislikke eluviise ja enesehooldust;
- alustada iseseisvalt elupäästvate meetmetega ning võtta meetmeid kriisi- ja hädaolukordades;
- iseseisvalt nõustada, juhendada ja toetada õendusabi vajavaid isikuid ja nende lähikondseid;
- iseseisvalt tagada kvaliteetne õendusabi ja hinnata õendusabi kvaliteeti;
- igakülgse suhelda kutsetöös ja teha koostööd tervisesektori muude kutsealade esindajatega;
- analüüsida õendusabi kvaliteeti parendamiseks oma erialast praktikat üldöena.

3 Mentorite individuaalsed pädevused ja vastastoime töökohal

3.1 Mentorite individuaalsed pädevused

Kliiniliste mentorite isikuomadustel ja motivatsioonil on suur mõju eduka suhte kujunemisele mentori ja üliõpilase vahel. Mentorid mängivad üliolulist rolli üliõpilaste integreerimisel töökeskkonda ja erialadevahelistesse tervishoiutöötajate meeskondadesse. Mentorid peavad hästi tundma mentorluse tavasid ja mentorluseks olemasolevaid ressursse. Mentorid kaasavad mentorluse protsessi kõiki asjaomaseid sidusrühmasid, näiteks õendusõpetajaid, üliõpilasi ja teisi töötajaid.

Kliiniliste mentorite olulisteks omadusteks on järgmised:

- enesekindlus ja usk isiklikku pädevusse õendusülesannete täitmisel ja mentoriks olemise kohustuste täitmisel;
- võime luua õppimist soodustav õhkkond;
- algatusvõime suhete ja koostöö tugevdamiseks üliõpilase ja õenduseõpetajaga;
- pädevus üliõpilaste integreerimisel tervishoiutöötajate meeskondadesse ja üliõpilaste tutvustamisel kolleegidele;
- valmisolek üliõpilaste õpikogemuste regulaarseks arutamiseks;
- võime ja valmisolek väljendada empaatilist suhtumist mentorlusse ja inimesekesksesse õendusabisse;
- mentori enda rolli ja üliõpilaste õppeprotsessi eest vastutamise mõistmine.

Motivatsiooni üliõpilaste mentorluseks on näha järgmisest:

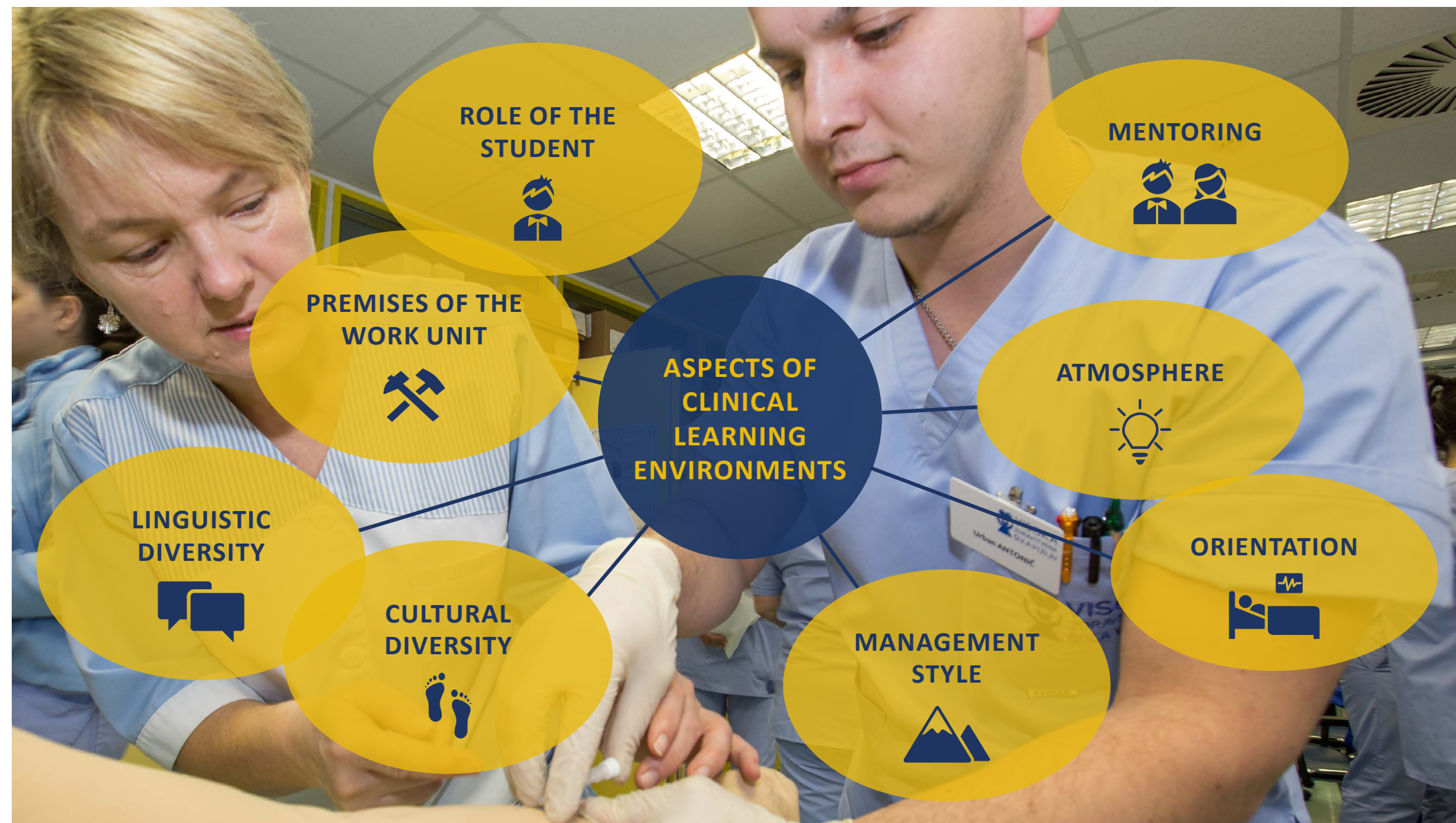
- mentori valmisolekust üliõpilasi juhendada ja huvist üliõpilastega tuttavaks saada;
- motivatsiooni olulisuse tunnustamisest ja mõistmisest üliõpilaste õppimisel;
- mentori pidevast püüdlusest areneda mentorina;
- mentori võimest tuvastada enda kui mentori motivatsioonitaset ja samuti õpilaste õpimotivatsiooni.

Mentorid peavad hästi tundma mentorluse tavasid ja mentorluseks olemasolevaid ressursse. Need on mentorluse edu oluliseks osaks. See hõlmab:

- teadmisi mentoripraktikast enda organisatsioonis ja väljaspool;
- teadmisi õpilaste praegusest pädevustasemest, nende hariduslikust kontekstist ja taustast;
- oskust teha tõhusat koostööd õendusõpetajaga ja tajuda täiendava kontakti vajadust;
- arusaama mentoritele kättesaadavatest ressurssidest, mis saavad neid mentorirollis toetada.

3.2 Mentorite roll kõrgekvaliteetsetes kliinilistes õpikeskkondades

Mentorid mängivad võtmerolli kliinilise õpikeskkonna füüsiliselt, sotsiaalselt ja emotsionaalselt turvalisena hoidmisel. Alloleval pildil on määratletud kliinilise õpikeskkonna olulisi aspekte. Üliõpilastel on erinevaid kultuurilisi ja keelelisi taustasid, ning on oluline säilitada lugupidavus erinevuste vastu. Täiendavad kliiniliste õpikeskkondade võtmeaspektid hõlmavad tööüksuse ruume, üliõpilase rolli, mentorlust, õhkkonda, sisseelamist ja juhtimisstiili. On oluline, et asutused ja kõik tervishoiumeeskondade spetsialistid pühendusid üliõpilaste turvalisuse tagamisele.

Kõrgekvaliteetne mentorlus võib mõjutada seda, millised spetsialistid õendusvaldkonda astuvad, ning hõlbustada spetsialistide hoidmist.

3.3 Vihjeid asutusele üliõpilaste positiivsete õpikogemuste ja -väljundite maksimeerimiseks

Vihje nr 1: integreerige positiivseid mentorluse tavasid tervishoiukeskkondade organisatsioonikultuuri.

Vihje nr 2: tehke teadlikke jõupingutusi integreerimaks üliõpilasi töökeskkonda ja erialadevahelistesse tervishoiutöötajate meeskondadesse.

Vihje nr 3: tugevdage koostööd mentori, üliõpilase ja õenduseõpetaja vahel, kuna see võib aidata üliõpilastel kliinilises praktikas edu saavutada.

Vihje nr 4: tunnistage uue põlvkonna (Y- ja Z -põlvkonna) üliõpilaste põhiomadusi kaalumaks, kuidas selliste üliõpilastega edukalt suhelda ja neid juhendada.

Vihje nr 5: mentorluse osana kasutage üliõpilaste õppeprotsessi täiustamiseks õppe- ja teadmistechnoloogiaid ning juhtumianalüüsi.

3.4 Vihjeid tegevuste kohta, mida saab integreerida mentoriõppesse

Vihje nr 1: rõhutage, kui tähtis on anda õendusüliõpilastele aega uues kliinilises õpikeskkonnas sisseelamiseks. Kliinilised mentorid võivad reflekteerida, kuidas nad saavad aidata üliõpilastel tunda end turvaliselt ja oodatuna.

Vihje nr 2: asjakohaseid õendusoskusi harjutades vajavad üliõpilased toetust, ja kliinilised mentorid peavad tagama kutsestandardite järgimise. Kliinilised mentorid saavad jagada kogemusi kasutatavate strateegiate kohta, juhendades samal ajal üliõpilasi õendusabi planeerimisel ja hindamisel.

Vihje nr 3: integreerige mentoriõppesse strateegiaid, mis aitavad kliinilistel mentoritel arendada nii suhteid üliõpilaste ja mentorite vahel, kui ka muid pädevusvaldkondi, mis on olulised tõhusa mentorluse jaoks kliinilises praktikas.

4 Mentorite kultuuripädevus

4.1 Mentorite kultuuripädevuse arendamine mentorluse vallas

Kliinilise praktika ajal seisavad eri kultuuri- ja keeletaustaga õendusüliõpilased sageli silmitsi kultuuriliste erinevuste ja keelebarjääridega. Kliinilise õdede mentori roll võib osutuda keeruliseks ja nõuda erilist tähelepanu mentori kultuuripädevuse arendamisele mentorluse vallas. Oluline on kindlustada mentoritele vastav haridus, et nende pakutav mentorlus oleks kultuuriliselt sobiv ja et üliõpilaste professionaalsed õppimisvajadused oleksid rahuldatud.

4.2 Kultuuripädevuse määratlemine mentorluse vallas

Kultuuripädevust on määratletud kui „keerulist teadmiste ja tegude segu, mis põhineb kriitilisel mõtlemisel ja tegutsemisel, millest tervishoiutöötaja lähtub, et osutada kultuuriliselt turvalist, ühtivat ja tõhusat õendusabi koostöös üksikisikute, perede ja kogukondadega, kes elavad neid tervisega seotud kogemusi läbi, kusjuures arvesse võetakse ka õendusabi sotsiaalseid ja poliitilisi mõõtmeid” (Blanchet Garneau ja Pepin, 2015, lk 12). Kultuuripädevust mentorluse vallas määratletakse kui „protsessi, mille käigus teaduskonna mentor püüab pidevalt saavutada suutlikkust ja kättesaadavust, et olla tõhusaks mentoriks antud üliõpilase kultuurikontekstis” (Campinha-Bacote, 2010, lk 131).

Mentorite kultuuripädevus hõlmab järgmist:

- kultuurilist teadlikkust, tundlikkust ja teadmisi;
- kultuuridevahelist suhtlust ja vastastoimet;
- kultuurilisi oskusi ja oskust luua kultuuriliselt turvaline õpikeskkond.

4.3 Erinevate õendusüliõpilaste mentorlus

Allpool on määratletud konkreetsed pädevused, mis on vajalikud kultuuriliselt ühtiva isikukeskse õendusabi ja kultuuriteadliku mentorluse pakkumiseks kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesistele üliõpilastele.

Kultuuriline teadlikkus, tundlikkus ja teadmised:

- soov ja pühendumus integreerida, juhendada ja toetada kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesiseid üliõpilasi;
- teadmised enda kultuuritaustast;
- oskus reflekteerida selle üle, kuidas inimese enda kultuur ja veendumuste süsteem mõjutab tema tegevust spetsialistina ja vastastoimet teistega;
- valmisolek loobuda võimalikest eelarvamustest ja suhtumisest patsientide/klientide või üliõpilaste suhtes ning arendada kultuuritundlikkust;
- kultuuriliselt mitmekesiste patsientide/klientide ja üliõpilaste kultuuri vastuvõtu tähtsuse tunnustamine;
- tervitava suhtumise edendamine erinevatesse kultuuridesse ja hoiakutesse õendusabi valdkonnas;
- lugupidavus mitmekesisuse vastu isikukeskses õendusabis ja üliõpilaste mentorluses.

Kultuuridevaheline suhtlus ja vastastoime:

- oskused tõhusaks suhtluseks ja vastastoimeks kultuuriliselt mitmekesiste patsientide/klientide ja üliõpilastega;
- arusaam kultuuri mõjust verbaalse ja mitteverbaalse suhtluse mustritele.

Kultuurilised oskused õenduses ja mentorluses:

- toimetulek kultuuriliselt keeruliste olukordadega isikukeskses õendusabis ja mentorluses;
- rahulik ja tõhus koostöö kultuuriliselt mitmekesiste üliõpilastega, nende individuaalsete õppimisvajaduste ja suhtlemisstiilide mõistmine;
- tagamine, et kultuuriliselt mitmekesine üliõpilane suudaks tegutseda tervishoiu kontekstis ja osutada patsiendile/kliendile turvalist ja kultuuriliselt ühtivat õendusabi.

4.4 Vihjeid tegevuste kohta, mida saab integreerida mentorite kultuuripädevuse õpetamisse

Vihje nr 1: kliinilised mentorid reflekteerivad oma rolli üle selles, kuidas aidata kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesisel üliõpilasel saada üle kliinilises praktikas esinevatest väljakutsetest, ning

samuti oma rolli üle üliõpilase integratsiooni- ja kohanemisprotsessi toetamises.

Vihje nr 2: kliinilised mentorid tuvastavad ja määratlevad kultuuripädevuse osad mentorluse vallas ning kasutavad neid oma isikliku kultuuripädevuse arengu kavandamiseks.

Vihje nr 3: kliinilised mentorid reflekteerivad oma isikliku kultuuritausta üle ja selle üle, kuidas nende enda veendumuste ja väärtussüsteem võib mõjutada mitmekultuurilist kontakti.

Vihje nr 4: kultuur sageli mõjutab verbaalse ja mitteverbaalse suhtluse mustreid. On teada, et suhtlemisraskused tekitavad stressi nii üliõpilastele, kui ka mentoritele. Integreerige sisu selle kohta, kuidas saab toetada üliõpilaste erialast keelelist arengut ja kohaliku keele oskust. Kaaluge keeleekspertide teadmiste kaasamist teemakohase sisu väljatöötamisel.

Vihje nr 5: kliinilised mentorid mängivad olulist rolli turvaliste ja kultuuritundlike kliiniliste õpikeskkondade kujundamisel, mis toetavad kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesiste üliõpilaste õpet. Mentorid peavad tegutsema viivitamatult, et tegeleda võimalike eelarvamuste, stereotüüpide ja rassismiga kliinilises õpikeskkonnas. Looge simulatsiooniharjutusi, kus kliinilised mentorid saavad oma kultuurilisi oskusi praktikas rakendada erinevates päriselulistest stsenaariumides.

Vihjenr6: kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesiste üliõpilaste mentorlus võib osutuda stressirohkeks ja aeganõudvaks. Kliinilised mentorid võiksid mõtiskleda, kust nad saaksid vajalikku tuge edu saavutamiseks oma rollis.

Vihje nr 7: lubage kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesiste üliõpilastel sõna sekka öelda ja enda kogemusi jagada. Integreerige mentorite väljaõppesse strateegiaid, näiteks videod, digitaalsed lood, intervjuud või vestlusringid õpilastega.

5 Mentorite pädevus üliõpilaste õppeprotsessi toetamisel

5.1 Õendusüliõpilaste kliinilise pädevuse hindamine

Õendusüliõpilaste kliinilise pädevuse hindamine on keeruline ja väljakutseid pakkuv nii mentoritele, kui ka õendusõpetajatele. Selgitamisel, kas üliõpilane on saavutanud nõutavad pädevused või mitte, on äärmiselt oluline säilitada objektiivsus. On soovitatav kasutada tõhusaid hindamismeetodeid ning usaldusväärseid ja kehtivaid hindamisvahendeid.

Mentorid saavad hindamisega paremini hakkama, kui teadlikult toetavad üliõpilaste õppeprotsessi kogu kliinilise praktika jooksul. Mentor ja üliõpilane reflekteerivad pidevalt kliinilise õppe ja kliinilise praktika jooksul saavutatud saavutuste üle.

5.2 Üliõpilaskesksus hindamise ajal

Üliõpilasekeskset lähenemist hindamisele saab hõlbustada, kui mentoril õnnestub integreerida järgmine pidev tsüklil igapäevasesse mentoripraktikasse.

1. Eesmärgisuunitlus
2. Refleksioon mentorluse ajal
3. Konstruktivne tagasiside

5.3 Eesmärgisuunitlus mentorluse käigus

Eesmärgisuunitlus mentorluse käigus tähendab seda, et mentor ja üliõpilane teevad koostööd meeskonnana, et üliõpilane saaks saavutada kliinilisele praktikale seatud õpieesmärgid. On ülioluline, et eesmärgid oleksid üliõpilase kliinilise praktika algusest peale selgelt määratletud. Mentoritel peaks olema teadmisi pädevustest, mida õendusüliõpilased peavad saavutama, ja sellest, kuidas üliõpilasi nende pädevuste saavutamisel toetada.

Mentorid toetavad üliõpilasi nende õpieesmärkide seadmisel, kui teevad järgmist:

- seletavad kliinilisi tegevusi ja sekkumisi, mida saab kliinilise praktika käigus lõpule viia;
- viidavad õpieesmärkidele ja hindamiskriteeriumidele, mida haridusasutus on kõnealusele kliinilisele praktikale seadnud;
- teevad kindlaks üliõpilase pädevuse taset enne kliinilise praktika algust ja koostavad kava, mis aitab kaasa pädevuse arendamisele sobivate ülesannete määramise kaudu;
- tagavad, et üliõpilane seaks lühi- ja pikaajalised eesmärgid, mis on konkreetsed, mõõdetavad, saavutatavad, asjakohased ja tähtajalised.

5.4 Refleksioon mentorluse ajal

Refleksioon mentorluse ajal tähendab, et mentor julgustab üliõpilast mõtlema kriitiliselt, näiteks kuidas on täidetud kliinilisi ülesandeid või tänu millele õnnestus üliõpilase vastastoime klientidega. Mentor ja üliõpilane viivad läbi regulaarseid mõtlikuid arutelusid.

Mentorluse ajal tõhusa refleksioon edendamiseks peaksid mentorid tegema järgmist:

- looma turvaline õhkkond, kus arutelu õpikogemuste üle mentori ja üliõpilase vahel saab kulgeda vabalt;
- paluma üliõpilasel vastata küsimustele kogu kliinilise praktika jooksul ja julgustama üliõpilast reflekteerima oma tegevuse ja arenguvaldkondade üle;
- integreerima erinevaid meetodeid parendamiseks üliõpilase refleksiooni enda ja kaaslastega õppimise üle;
- kasutama üliõpilasega vastastikuse dialoogi edendamiseks struktureeritud lähenemist. Näiteks paluge üliõpilasel iga päev jagada, kuidas päev möödus, mida üliõpilane on juurde õppinud ja mida ta hea meelega veel õpiks.

5.5 Konstruktivse tagasiside andmine

Õigeaegne, kasulik ja sagedane konstruktivne tagasiside julgustab ja motiveerib üliõpilasi oma erialast pädevust edasi arendama.

Konstruktivse tagasiside andmine pole alati lihtne. Jääge üliõpilase suhtes empaatiliseks ja pidage

mees, et üliõpilane vajab aega õppimiseks ja pädevaks õeks arenemiseks. Oluline on, et ka mentorid paluksid üliõpilastelt tagasisidet oma pädevuse kohta mentorluse vallas ja kasutaksid seda enda pädevuse arendamiseks.

Peamised takistused tõhusa tagasiside andmisel

- Konkreetsuse puudumine tagasiside andmisel. Väljendid nagu „Sa pead olema proaktiivsem“ ei anna üliõpilasele piisavalt üksikasju, mida ta vajab, et leida lahendus ja saada aktiivsemaks.
- Valetüüpi tagasiside andmine. Kui üliõpilasel pole piisavalt kogemust teatud ülesande täitmiseks, vajab ta rohkem positiivset tagasisidet. Kui üliõpilasel lisandub kogemust, võib konstruktiivne tagasiside aidata parendada professionaalseid tulemusi.
- Tagasiside andmine vales olukorras, näiteks üliõpilasele tagasiside andmine meeskonna koosolekul teiste üliõpilaste või töötajate ees võib olla stressirohke ja põhjustada piinlikkust.
- Konstruktiivse kriitika üleküllus või negatiivne tagasiside võib takistada tõhusat kliinilist õpet. Kliinilised mentorid peaksid inimestevaheliste suhete parandamiseks kaaluma, milline on ideaalne positiivse ja negatiivse tagasiside suhe.

5.6 Näpunäiteid tegevuste kohta, mida saab integreerida mentoriõppesse

Vihje nr 1: tutvustage üliõpilastele nende õppeprotsessi hindamisega seotud olulisi küsimusi. Esitage kliinilistele mentoritele päriselulisi hindamise juhtumeid ja paluge neil välja tulla strateegiatega hindamisprobleemide ületamiseks.

Vihje nr 2: kliinilised mentorid saavad jagada kogemusi suhtluskolmnurga säilitamise kohta õendusõpetaja, õendusüliõpilase ja mentori vahel – see võib aidata vältida isoleerituna töötamise tunnet.

Vihje nr 3: toetage kliinilisi mentoreid üliõpilaste individuaalsete õpivajaduste väljaselgitamisel ja tõhusate kliiniliste õpikeskkondade loomiseks vajaminevate aspektide väljaselgitamisel. Esitage erinevaid päriselulisi näiteid ning näpunäiteid, kuidas toetada üliõpilaste õppeprotsessi kogu kliinilise praktika jooksul.

Vihje nr 4: aidake kliinilistel mentoritel tunda ennast võimekana tõhusate mentorisuhete loomisel, õendusüliõpilaste taseme hindamisel ja turvalise õpikeskkonna loomisel.

ettevalmistamist, tuge ja juhendamist koos sobiva järelevalvega. See kõik sõltub üliõpilaste ootustest, kogemustest ja sellest, mida neilt nõutakse praktika ajal, et saavutada õpiväljundeid ja seatud pädevusi.

Kõrgekvaliteetne kliiniline koolitus on tulevaste üldõdede ettevalmistamise keskpunktiks. Just nendes keskkondades saavad õendusüliõpilased integreerida teooria kliinilisse praktikasse ja saavutada nõutavad pädevused, nagu on sätestatud EL-i direktiivi 2013/55/EL lisas V.

Seetõttu on ülioluline, et EL-i tervishoiuasutused, kes pakuvad õendusüliõpilastele kliinilist praktikat, rakendaksid ajakohastatud direktiivi 2013/55/EL ning tagaksid, et õppekavade õpiväljundid oleksid direktiiviga kooskõlas.

SOOVITUSTES KUTSUTAKSE KLIINILISTE ÕDEDE MENTOREID ÜLES TEHA JÄRGMIST:

- lugeda läbi kriteeriumid ja suunised, mis toetavad kvaliteetse mentorluse rakendamist, ja kasutada neid mentorlusprotsessi juhendina;
- toetada tõhusalt üliõpilasi oma püstitatud õpieesmärkide ja direktiivi 2013/55/EL artiklis 31 määratletud kaheksa pädevusvaldkonna saavutamisel;
- luua füüsiliselt, sotsiaalselt ja emotsionaalselt turvaline õhkkond kliinilistes õpikeskkondades ning hoida seda sellisena;
- reflekteerida pidevalt isikliku pädevuse üle mentorluse vallas ja kavandada strateegiaid erialaseks arenguks ja arenguks mentorina;
- paluda üliõpilastelt ja kolleegidelt konstruktiivset tagasisidet isikliku pädevuse kohta mentorina ning kasutada seda pädevuste arengukavade loomisel;
- edendada koostööd haridusasutuste õendusõpetajatega hõlbustamaks õendusüliõpilaste õppeprotsessi ja õpiväljundite saavutamist.

Kvaliteetne mentorlus pakub üliõpilastele hästi kavandatud õppimisvõimalusi, mis hõlmavad üliõpilaste

SOOVITUSTES KUTSUTAKSE TERVISHOIUASUTUSI ÜLES TEHA JÄRGMIST:

- hinnata regulaarselt praegust mentorluse kvaliteeti asutuses;
 - plaanida ja rakendada organisatsiooni tasandil tõhusaid strateegiaid, mis parendaksid kliinilist praktikat läbivate õendusüliõpilaste mentorluse kvaliteeti;
 - anda töötajatele võimalus arendada oma pädevust mentorluse vallas vastavalt kliiniliste mentorite tõenduspõhisele pädevusmodelile (Mikkonen et al., 2019);
 - toetada töötajate pidevat professionaalset arengut ja tagada, et tõhusaks mentorluseks vajalikud ressursid on olemas; pakkuda mentoriväljaõpet kõigile üliõpilaste mentoritele. Mentoriväljaõppe raamistiku kohta lisateabe saamiseks **klõpsake siin**.
-

SOOVITUSTES KUTSUTAKSE EL-I TASANDIL TEGUTSEVAID JA RIIKLIKKE ASUTUSI ÜLES TEHA JÄRGMIST:

- kaasata õendusüliõpilaste kvaliteetse mentorluse kindlustamise teema poliitilistesse päevakavadesse suurendamaks õendustööjõu vastupidavust;
 - tagada, et iga liikmesriik on kohustatud kehtestama kriteeriumid, mis võimaldaksid kliinilist praktikat läbivate õendusüliõpilaste kvaliteetset mentorlust kvalifitseeritud mentorite järelevalve all;
 - edendada EFN-i pädevusraamistiku kasutamist vahendina, mis hõlbustab direktiivi 2013/55/EL artikli 31 rakendamist õendusabi õppekavadesse kogu EL-is;
 - töötada välja täiendavad standardid ja kohustuslik regulatsioon riiklike seaduste ja õppekavade kaudu, mille abil saaks kliiniliste õdede mentoreid toetada ja väljaõpetada, et tagada kvaliteetne mentorlus.
-

Ekspert hinnang suunisele kliiniliste õdede mentorite pädevuse arendamiseks mentorluse vallas

Kokku osales suunise hindamises 19 eksperti. Ekspertide üldine tagasiside oli väga positiivne, nagu on näha allolevatest tsitaatidest.

“Teoreetiliselt järjepidev, mõistlik ja loogilise tekstiga suunis.”

“See on kasulik ja vajalik tööriist standardiseeritud mentoriväljaõppes.”

„Suunis on õigesti ja selgelt suunatud kliiniliste õdede mentoritele ja tervishoiuasutustele. Suunis on kirjutatud vastavalt tõenduspõhisele kliiniliste mentorite pädevusmudelile ja kaheksale pädevusvaldkonnale kooskõlas EL-i direktiivi 2013/55/EL artiklis 31 määratletud nõuetega. Need tagavad, et mentorid oleksid pädevad suunama üliõpilasi teadlikult omaks võtma üksikisikute, perede ja kogukondade vaatenurki kliiniliste arutlus- ja otsustusprotsesside puhul.”

„Suunis on mentoritele väga hea metoodiline tööriist, mis hõlbustab mentoritegevuste korraldamist ja arendamist. Suunis hõlmab üksikasjalikku mentorluse tavade kirjeldust, üliõpilaste nõustamist, refleksiooni

olulisust, kultuuriliste erinevuste arvestamist ja nõuandeid asjakohaseks suhtlemiseks.”

„Igas peatükis antud vihjed on tõesti väärtuslikud ja ma arvan, et antud suunis peaks põhinema peamiselt üksikasjalikel metoodikatel, mis on keskendunud TEADMISELE, KUIDAS juba praktiseerivad mentorid saaksid oma pädevust igapäevaselt parendada, ning sellele, KUIDAS haridusasutused mentori individuaalset ja kultuurilist pädevust hindama peaksid.”

„Suunis on visuaalselt kenasti kujundatud. On olemas kasulikke tabeleid ja jooniseid, mis kajastavad suunise sisuga seotud peamisi aspekte.”

“Sisu on järjepidev, mitte ülekoormatud ja kergesti rakendatav.”

“Pilt on atraktiivne ja kergesti mõistetav.”

Antohe, I., Riklikiene, O., Tichelaar, E., & Saarikoski, M. 2016. Õendusüliõpilaste kliiniline haridus ja koolitus neljas mõõdukalt uues Euroopa Liidu riigis: õpilaste rahulolu hindamine õpikeskkonnaga. *Nurse education in practice* 17, 139–144. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2015.12.005>

Blanchet Garneau, A., & Pepin, J. 2015. Cultural competence: a constructivist definition. *Journal of Transcultural Nursing*, 26, 9–15. <http://dx.doi.org/10.1177/1043659614541294>

Campinha-Bacote, J. 2010. A culturally conscious model of mentoring. *Nurse Educator*, 35 (3), 130–135. <https://doi.org/10.1097/NNE.0b013e3181d950bf>

EL-i direktiiv 2013/55. 2013. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/55/EL. Euroopa Liidu Teataja. <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0132:0170:en:PDF>

Immonen K., Oikarainen A., Tomietto M., Kääriäinen M., Tuomikoski A.M., Kaučič BM, Filej B., Riklikiene O., Vizcaya-Moreno FM, Pérez-Cañaveras RM, De Raeve P., Mikkonen K., 2019. Assessment of nursing students' competence in clinical practice: a systematic review of reviews. *International Journal of Nursing Studies*. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2019.103414>

Mikkonen K., Tomietto M., Cicolini G., Kaucic BM, Filej B., Riklikiene O., Juskauskienė E., Vizcaya-Moreno M.F, Pérez-Cañaveras R.M, De Raeve P., Kääriäinen M., 2019. Development and testing of an evidence-based model of mentoring nursing students in clinical practice. *Nurse Education Today*. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2019.104272>

Mikkonen K., Tomietto M., Kääriäinen M., Oikarainen A., Tuomikoski A.M, Riklikiene O., Juskauskienė E., Vizcaya-Moreno MF, Pérez-Cañaveras R.M, De Raeve P., Filej B., Plazar N., Čuk V., Kaučič B.M 2019. Õdede mentorite tõenduspõhise pädevusmudeli areng. EL-i projekt QualMent. Celje. CIP - Kataložni zapis o publikaciji. Univerzitetna knjižnica Maribor, Sloveenia. ISBN 978-961-6889-35-3

Pramila-Savukoski S., Juntunen J., Tuomikoski A.M, Kääriäinen M., Tomietto M., Kaučič B.M, Filej

B., Riklikiene O., Vizcaya-Moreno M.F, Pérez-Cañaveras R.M, De Raeve P., Mikkonen K., 2019. Mentors' self-assessed competence in mentoring nursing students in clinical practice: a systematic review of quantitative studies. *Journal of Clinical Nursing*. <https://doi.org/10.1111/jocn.15127>